

Tereza Bruknerová

Reflexe bělohorské doby v české historické próze 19. století

posudek bakalářské práce

Ústav české literatury a komparatistiky FF UK

Téma, jež si zvolila Tereza Bruknerová, je dosti obtížné – vzhledem k časovému a materiálovému rozsahu a k mezioborovým přesahům, k nimž nutně vybízí. Autorka provedla relevantní historický a literárněhistorický průzkum a soustředila se na utváření a vrstvení bělohorského námětu a mýtu v české prozaické tvorbě v souvislosti s českým společensko-politickým a uměleckým životem v 19. století.

Předložená práce je logicky a přehledně strukturována. Počáteční vymezení pojmu a žánru historické prózy těží především z pojetí Blahoslava Dokoupila. Následující přehled české historické prózy v 19. století usiluje o postižení podstatných a dynamizujících momentů. Ve zkratce, nicméně v zásadě funkčně sleduje počátky a proměny české historické prózy, reflektuje stylové proměny od tendencí romantických k realistickým v různorodém založení a provedení, uvádí zásadní osobnosti a díla s ohledem na kontext politických, nacionálně-ideových konceptů, opírajících se zvláště o dobový historismus a jeho podoby. V další kapitole se autorka věnuje tzv. bělohorskému mýtu – a jeho literárním zpracováním, mytologizaci, resp. aktualizaci – od 17. století, stereotypům v odborné literatuře a v beletrii. Popisný historický exkurs vztahující se k bitvě na Bílé hoře se přitom může jevit jako poněkud odbíhavý i problematický, upozorňuje na fakt, že část historiografická koneckonců ubírá prostor literárněhistorickému zkoumání, kterému je věnována závěrečná kapitola Bělohorská tematika v historické próze 19. století. Rekapitulační a výčtové pasáže v celkovém rámci ovšem zastiňují vlastní interpretaci – k té si autorka vybrala prózy Josefa Svátka, Aloise Jiráska a Zikmunda Wintera v rozpětí od šedesátých let 19. století do desátých let 20. století. Tato typologie je funkční a názorná, nicméně postižení realizačních a významových možností bělohorské symboliky by zasloužilo rozšíření a prohloubení.

Žánr historické prózy bezprostředně vyvolává otázky týkající přístupu k dějinám a dějinnosti, povahy historického zobrazování, vztahu skutečnosti a fikce. Vedle reflexe Palackého koncepce českých dějin a jejího vlivu či Havlíčkova postoje mohla být rovněž registrována – v souvislosti se zmíněnou modernistickou kritikou – aktualizace Masarykova, resp. kulturně-politické polemiky o otázky smyslu českých dějin, které iniciovala. Masaryk mj. vztáhl otázku českých dějin k širší a moderní ideji humanitní a zároveň v tomto směru zdůrazňoval úlohu umění, zvláště literatury. Předložená práce mj. promýšlí vztah umělecké a ideové hodnoty, tradice a aktualizace, a to v několika rovinách. Pomezí historie a literatury by však mělo podstatněji provokovat i otázky nároku na objektivitu a pravdivost. Autorka např. k termínu historický román poznamenává: „prolínají se zde roviny historiografie a literární narace, svět vědy a svět umění. V dnešní vědecké době mají tyto protichůdné oblasti vymezeny přesné hranice, které se však

v historickém románu mísí a jsou na sobě bezpodmínečně závislé“ (s. 13). To je ovšem dosti jednostranné, resp. zjednodušující v dnešní metodologické rozpravě, již podstatně poznamenávají i práce, které naznačenou jednoznačnou hranici mezi dějepisectvím a literaturou/fikcí zpochybňují (např. H. White).

V neposlední řadě je třeba konstatovat, že autorka osvědčuje materiálovou orientaci a výtečný rozhled v historiografické a literárněhistorické literatuře, kterým účelně podkládá svůj výklad. Formuluje jasně a stylisticky jistě; práce je pečlivě zpracována (překlepy jsou pouze ojedinělé stejně jako věcné omyly, např. v dataci údajného objevu Rukopisu zelenohorského).

Tereza Bruknerová ve své bakalářské práci přesvědčivě prokázala schopnost literárněhistorického popisu, srovnání a výkladu, naplnila zadání a stanovený cíl. *Doporučuji* její bakalářskou práci k obhajobě; navrhuji hodnocení *velmi dobře*, resp. *v ý b o r n ě* – podle průběhu obhajoby.

PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.

V Praze 29. srpna 2016